

Maslina Ljubičić

Filozofski fakultet, Odsjek za talijanistiku

Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

LAŽNI PAROVI I ETIMOLOGIJA

Polazeći od opće definicije lažnih parova u članku se raspravlja o tome je li za uspostavljanje semantičkih lažnih parova presudno zajedničko podrijetlo riječi. Često se smatra da riječi zajedničkoga etimona predstavljaju opasnost jer ih govornici dvaju jezika lako zamjenjuju misleći da im je značenje istovjetno. S druge strane, riječi različitih etimona ne bi bile izložene toj opasnosti jer se drži da su značenjski veoma daleke. No, ove druge mogu pripadati istom semantičkom polju. Osim toga, naša sklonost paretimologiji pomaže uspostavljanju veza čak između riječi kojima su značenja veoma različita, a to je vidljivo kako u okviru istoga jezika (homonimi ili paronimi), tako i između dvaju ili više jezika. Na temelju toga zaključuje se da za uspostavljanje lažnih parova nije relevantno zajedničko podrijetlo. Za potkrepu se navodi primjer interferencije lažnoga pamjaka nevidljivoga jezika – u etimološkom tumačenju suvremenoga rječnika.

1. Formalna sličnost kao osnovno svojstvo

Termin *faux amis*, kojemu je najčešći hrvatski ekvivalent *lažni parovi*, prvi su upotrijebili Koessler i Derocquigny 1928. godine u knjizi *Les Faux Amis ou les trahisons du vocabulaire anglais* za etimološki i formalno podudarne riječi dvaju jezika koje imaju različita značenja (*«ces mots qui se correspondent d'une langue à l'autre par l'etymologie et par la forme, mais qui ayant évolué au sein de deux langues, et partant, de deux civilisations différents, ont pris des sens différents»*, Vinay–Darbelnet 1967:71). Premda se taj naziv ispočetka odnosio na semantički sasvim različite parove riječi, Vinay i Darbelnet primjećuju da su znatno brojniji djelomični lažni parovi (*faux amis partiels*; Vinay–Darbelnet 1967:71). Takvi su parovi još *opasniji*, jer smo skloni na temelju djelomične podudarnosti zaključiti da je riječ o identičnosti.

Za etimološke lažne parove Krsto Spalatin koristi naziv *neprave srodnice*, prema engleskome *deceptive cognates* (Spalatin 1990).¹ No, osim semantičke divergencije formalno homolognih riječi dvaju ili više jezika, kojima je izraz predvidljiv na temelju poznavanja fonološke korespondencije leksema istoga podrijetla (napose kad je riječ o romanskim jezicima) i formalne korespondencije gramatičkih i tvorbenih morfema, odnos lažnoga prijateljstva može proizlaziti i iz činjenice da izraz tih riječi nije posve homologan u različitim jezicima. Budući da im izraz nije potpuno predvidljiv, postoji opasnost da primjerice kad prevodimo neku hrvatsku riječ na talijanski, njezinom *talijanizacijom* stvorimo nepostojeći oblik: npr. nj. *Reservat*, hrv. *rezervat* – tal. **riservato* (ispravno je *riserva*); fr. *syndicat*, nj. *Syndikat*, hrv. *sindikato* – tal. **sindicato* (ispravno je *sindacato*), nj. *Rekonvaleszent*, hrv. *rekonvalescent* – engl. **reconvalescent*, tal. **reconvalescente* (ispravno je engl. *convalescent*, tal. *convalescente*). Moguće je i da se u drugomu jeziku koristi riječ izvedena od potpuno različita leksema: npr. *rezervirati* – tal. **riservare* (ispravno je *prenotare*). Osim toga, kad se razlika može ticati i sadržaja gramatičkoga morfema: npr. drugi gramatički rod (hrv. *ova panorama* f. – tal. *il panorama* m.) ili broj (hrv. *zimski olimpijada* f. sg. – tal. *le olimpiadi invernali* f. pl.). Zbog toga lažni parovi u širem smislu obuhvaćaju i riječi koje nisu *mots perfides* po tome što im značenje nije sasvim podudarno, nego teškoću predstavlja njihova manja ili veća morfofonološka ili gramatička nepredvidljivost.² U tome slučaju možemo govoriti o *izmišljenim parovima*³, koji su – samim time što su izmišljeni – također *lažni*. Najčešće su to latinizmi i grecizmi za koje pogrešno mislimo da postoje u svim europskim jezicima.⁴ Držimo da se na temelju sufikslnih i prefikslnih korespondencija izraz riječi može lako prilagoditi drugomu jeziku.

¹ Uobičajeni nazivi jesu: fr. *faux amis*, *mots-pièges*, *mots perfides*, *trahisons du vocabulaire*; tal. *falsi amici*, *parole trappola*, *trappole* ili *tranelli di una lingua*, *falsi affini*, *false analogie e ambigue affinità*; šp. *falsos gemelos*, *falsos amigos*, *falsos afines*, engl. *false friends*, *false pairs*, *deceptive cognates*, *trap words*; nj. *falsche Freunde*, *trügerische Verwandten*, *täuschend ähnliche Zwillinge*; rus. *ložnye druž'ja*; hrv. *lažni parovi*, *lažni prijatelji*, *nepravi prijatelji*, *lažna braća*, *lažne srodnice*, *neprave srodnice*.

² Cf. Ivir 1968:156–8; Muljačić 1973:299; Jernej 1977:11–13; Gauger 1982:82–83; Spalatin 1990:9; Ljubičić 2000–1:139–57. Gauger uz to u lažne parove ubraja i riječi koje predstavljaju teškoću jer im se sva značenja ne podudaraju, premda nisu formalno slične: »'Falsche Freundschaft' liegt in gewissem Sinn auch vor, wenn materielle Ähnlichkeit gar keine Rolle spielt« (1982:81).

³ Ivir naziva takve parove riječi *learner invented pairs* (1976:123), hrv. *izmišljeni parovi* (1984:117). U klasifikaciji navodnih romanizama odnosno pseudoromanizama Muljačić najprije iznosi slučaj kad »nulla di simile esiste nelle lingue romanze« (1971:45; 1973:299). Morfonološki nepotpuno predvidljive riječi, kao i one koje se odlikuju gramatičkim razlikama, zapravo su *quasi-amici* (1991:249).

⁴ Ivir govori o riječima iz europskih jezika kojih nema u engleskom (1968:157).

2. Zajedničko podrijetlo?

Sušтина je lažnih parova da im je izraz veoma sličan. Semantički lažni parovi mogu biti ujedno i morfonološki ili gramatički nepredvidljivi. Proučavajući francusko-engleske leksičke odnose Koessler i Derocquigny isticali su zajedničko podrijetlo lažnih parova jer su doista takvi slučajevi veoma brojni: naime, 60% engleskoga vokabulara potječe iz romanskih jezika ili (kad je riječ o tzv. anglolatinizmima) iz latinskoga. No, činjenica je da osim formalno veoma sličnih riječi istoga podrijetla kojima se značenje mijenja u pojedinom jeziku nezavisno, u njegovu organskom razvoju, ili se pak mijenja kad riječ prelazi iz jednoga jezika u drugi (prigodom jezičnog posuđivanja)⁵, postoje i lažni parovi homofonih riječi različita podrijetla (slučajni homofoni)⁶.

Naime, za funkcioniranje jezika nije relevantno je li formalno identičnim odnosno veoma sličnim riječima etimologija zajednička ili nije. Poznate su anegdote o francuskim turistima koji za vrijeme rasprodaja čitaju na engleskim trgovinama »Prljava! Prljava!« (engl. *Sale! Sale!*) ili o Bugarima koji kad čuju češkoga televizijskog spikera kako im se obraća *Vážení diváci* – razumiju »važni divljaci« (cf. Pascoe–Pascoe 1998:4).

Hrvatska riječ *fuga* ('spoj između elemenata konstrukcije, kamenova ili pločica'), koja je germanizam s obzirom na neposrednu i daleku etimologiju (< nj. *Fuge* < srvnj. *vuoge*), lažni je parnjak talijanskog internacionalnog muzičkog termina koji se koristi i u hrvatskom, a etimologija im je različita. Portugalski *prato* nastao je rotacizmom od latinske osnove *platu*, koja se u talijanskom reflektira kao *piatto* (s tipičnim prijelazom *pl > pj*). Riječ *Passat* (> hrv. *pasat*) njemačka je riječ nizozemskog porijekla, i nema veze s talijanskim *passato*. Odgovarajući talijanski naziv za pasate jest francuzizam *alisei*. Talijanski anglicizam *kiler* 'plaćeni ubojica' (< engl. *killer*) homofon je hrvatskom germanizmu *kiler* 'hladnjak automobila' (< nj. *Kühler*), koji se na talijanski prevodi kao *radiatore della macchina*. I njemačka odnosno hrvatska riječ *regal*⁷ ima sasvim različitu etimologiju od talijanskoga *regalo* 'dar'. Hrvatski hungarizam *karika* slučajni je homofon talijanske imenice *carica*, deverbala izvedena

Migliorini ističe polisemiju latinizama u europskom vokabularu. Naime, »il n'est pas rare que l'une ou l'autre des langues occidentales choisisse un chemin différent des autres« (1972:78).

⁵ Cf. Boch 1988:III. O lažnim parovima i teoriji jezičnih dodira cf. Brdar 1992.

⁶ Tal. *omofoni casuali* (Bonino 1980:175–6). Wandruszka navodi da postoje »viele zufällige Gleichklänge zwischen den Sprachen« (1977:53), a i Migliorini spominje da ima lažnih parova »dus à des ressemblances fortuites« (1972:84).

⁷ Etimologija te riječi nije sasvim razjašnjena. Prema Dudenu možda preko nizozemskoga *rijol* 'Rinne, Furche' iz francuskoga *rigole* id. (srlat. *Rigulus*, od *riga* 'Graben, Reihe') (1997:580). Kluge samo konstatira: »Die Herkunft ist nicht geklärt« (2002:751).

od *caricare*.⁸ Naš germanizam *bista* (< nj. *Büste* s.f.) formalno je bliža talijanskoj imenici *busta* (različite etimologije), nego svom semantičkom ekvivalentu, tal. *busto* (s.m.).

Mnogi dovode u vezu njemački *Zimmer* (> hrvatski regionalni germanizam *cimer*) i hrvatski *cimer* 'natpis ili zaštitni znak na ulazu u gostionicu, trgovinu'. Ta druga riječ preuzeta je iz mađarskoga (< mađ. *cimer* < nj. *Zimier* < fr. *cimier* ili tal. *cimiere*).⁹

Riječi koje su lažni parovi različite etimologije napose su opasne kad pripadaju istom semantičkom polju. U tome slučaju mogu se pojaviti u istom kontekstu pa ih je lako zamijeniti. Primjerice, takve su engleska riječ *cold* 'hladan' (nj. *kalt*, šved. *kall*) i talijanska riječ *caldo* 'vruć' (fr. *chaud*, španj. *caliente*).¹⁰

Dok su Milan i Sünkel u svoju knjigu *Falsche Freunde auf der Lauer* uvrštavali, kako pišu u predgovoru, riječi istoga podrijetla koje su slična oblika, a različita značenja (što je i izvorni stav Koesslera i Derocquignija), autori španjolskoga *Falsos amigos al acecho* (Sané—Schepisi 1992) navode poznati lažni par različite etimologije jer se ne može zaniijekati da više puta zbunjuje: španjolski arabizam *aceite* 'ulje'¹¹ — talijanski *aceto* 'ocat'. Uvrstili su u rječnik i neetimološki lažni par šp. *burro* 'magarac' — tal. *burro* 'maslac'.

Za razliku od spomenutog španjolsko—talijanskog rječnika, Milan i Sünkel ističu da neće navoditi parove riječi poput *alt/alto*, *kalt/caldo* jer nisu istoga porijekla. No, očito je da se ograničavaju na zajednički latinski etimon kao polaznu točku. Po njima, riječi koje ne uvrštavaju u rječnik »pur avendo la forma simile e significato diverso, non hanno la stessa origine«, a prva navedena riječ jest *alt/alto*. No, premda je točno da taj njemački pridjev nije proistekao iz latinskoga *alto*, valja reći da te dvije riječi imaju zajedničku daleku etimologiju, jer su obje proistekle iz istoga etimona. Latinski *altus* zapravo je

⁸ Tal. *caricare* nije semantički ekvivalent našega *karikirati* (< nj. *karikieren*), premda njemački *karikieren* predstavlja adaptaciju spomenutoga talijanskoga glagola (nj. *karikieren* < tal. *caricare*, Wahrig 2000:716). Odgovarajući talijanski glagol jest *caricaturare*. Nj. *karikieren* (i hrv. *karikirati*) formalni je lažni par (a semantički pravi par) talijanskoga *caricaturare*.

⁹ Cf. mađ. *címer* 'grb' (Palich 1982:136). Franolić kaže da smo tu riječ preuzeli iz mađarskoga (1976:33), za razliku od rječnika Anić—Goldstein i HER, koji navode njemački kao jezik davatelj francuske riječi.

¹⁰ Na slavinama za vodu na kojima vruća i hladna voda nisu bile označene crvenom i plavom bojom, nego početnim slovom naziva za 'toplo' i 'hladno', slovo C na engleskom je govornom području značilo 'hladno', a npr. Talijani su očekivali da će iz tako označene slavine poteći topla voda, i obratno.

¹¹ Španjolski i portugalski jedini su zapadnoromanski jezici u kojima postoji taj arabizam (Corominas 1984 s.v.).

particip prošli glagola *alere* 'hraniti', a *altus* značilo je 'narastao velik'. Germanska i latinska riječ sadrže isti indoeuropski etimon **al-* 'rasti; učiniti da nešto raste, hraniti'. I muzički termin *alt* značio je najprije muški visoki glas, da bi došlo do promjene u duboki ženski glas koji je mogao pjevati iste dionice (Duden 1987 s.v.).

Formalno bliske riječi treba smatrati lažnim parovima bez obzira na njihovu etimologiju zbog toga što predstavljaju jednaku opasnost zbog neispravnog povezivanja, odnosno semantičkog izjednačavanja. Katkad *nevidljivo* sparivanje dovodi do greške. Primjerice u prijevodu *Il fu Mattia Pascal*, u usmenom prijevodu *fu* ('pokojni', tal. sin. *defunto*) bilo je prevedeno kao *Ludi Mattia Pascal* zbog toga što je prevoditelj poistovjetio talijansku riječ s francuskom *fou* 'lud'.

Prije spomenuti hrvatski homonimi *cimer 1* i *cimer 2*, kao i engleska posuđenica *kiler* (< eng. *Killer*), podsjećaju nas da su homonimi nekoga jezika zapravo njegovi lažni parovi. — Riječ *kiler* 'plaćeni ubojica' u hrvatskom se upotrebljava rjeđe od njezina sinonim (*plaćeni ubojica*), nego isti anglicizam u talijanskom.

Lažni su parovi i homofone riječi različitih sinkronijskih jezičnih varijeteta (primjerice dijatopijskih i dijafazijskih)¹², ali isto tako lažni su parovi i riječi koje pripadaju različitim dijakronijskim varijetetima istoga jezika.

3. Paretimološko povezivanje

Neosporno je da posjedujemo sklonost paretimologiziranju pa nastojeći povećati jezičnu motivaciju, povezujemo i riječi različitih etimona, kako u istom jeziku, tako i u različitim jezicima. Na djelu je pučka etimologija kojom se, kad je riječ o istom jeziku, homonimija interpretira kao polisemija. Takav je slučaj ihtionima *štuka*, kojemu je homonim naziv za tip ratnog aviona (< nj. *Stuka* m., skraćeno od *Sturzkampfflugzeug*). Ullmann ističe ulogu *etimološkog instinkta* (*instinct étymologique*, Ullmann 1967:262), zapravo sklonosti paretimologiziranju koja potiče govornike da povežu riječi različitih etimona, pa je većini pripadnika jezične zajednice katkad teško opredijeliti se je li riječ o homonimiji ili o polisemiji (Ullmann 1952:202).

Znamo da to nije uvijek lako ni leksikografima. Primjerice, u hrvatskom *pepita*, što označava uzorak tkanine (germanizam) i naziv za zrnce zlata (hispanizam) navodi se u istoj natuknici, tj. kao dva značenja iste riječi (usp. Anić–Goldstein 1999: 978). Isto možemo kazati i za već spomenuti hungarizam *cimer* i germanizam *cimer*, koje bi po uvriježenoj praksi trebalo pisati u dvije natuknice (cf. Ljubičić 1998, bilj. 5).

¹² Cf. Ljubičić 2002:§1.2.

Tako se postupa napose kad razlika u značenju homonima nije previše velika, pa se oni mogu shvatiti kao ista riječ, odnosno lako ih je poistovjetiti. Do toga još lakše dolazi prilikom jezičnog posuđivanja, kad se leksička posudba interpretira kao semantički kalk jer je posudenica homonim domaćoj riječi. Francuska riječ *dôme* 'kupola', grčkoga etimona, u izvedenom značenju služi kao naziv za dio kotla u obliku kupole u kojemu se skuplja para (potpun izraz jest *dôme de prise de vapeur*). Taj je stručni naziv preuzet u talijanski, gdje glasi *duomo* i predstavlja homonim riječi latinskog etimona koja znači 'katedrala'. Trebalo bi ga pisati u zasebnoj natuknici. No, galicizam *duomo*, u svijesti govornika ne predstavlja drugu riječ, nego se shvaća kao ista riječ koja ima i navedeno tehničko značenje. Sasvim je prihvatljiva mogućnost da u stručnom izrazu *duomo di vapore* nije preuzeta francuska riječ, nego da je postojećoj talijanskoj riječi *duomo* dodano izvedeno značenje francuske riječi grčkoga porijekla (pri čemu nije nevažno da i u francuskom postoji homonimni talijanizam *dôme* 'katedrala'). Naime, izvjesno je da semantičkom posuđivanju pogoduje formalna sličnost između riječi jezika davatelja i jezika primatelja. Ishod je isti, bilo da je posrijedi homonimija protumačena kao polisemija, bilo da je posrijedi semantički kalk, kojim se povećava broj značenja riječi. Analogno situaciji u talijanskom, francuski izraz *dôme de prise de vapeur* na njemački se prevodi složenicom *Dampfdom*.

Kad razmišljamo o etimološkim slojevima lažnih parova, zanimljivo je da je na hrvatski spomenuti termin preveden kao *parni dom* (sin, *skupljač pare*, *parna kupola*). Tako je naša riječ *dom* (istoga etimona kao talijanska, francuska i njemačka riječ za katedralu) dobila novu primjenu. Osim izraza *parni dom* u istom značenju koristi se i samo *dom* (u *Enciklopediji Leksikografskog zavoda*: »u strojarstvu, dio parnog prostora na najvišem mjestu kotla«). Hrvatska riječ *dom* u značenju najbližem indoeuropskom etimonu poistovjećuju se u spomenutom stručnom nazivu s francuskim *dôme*, njemačkim *Dom* ili talijanskim *duomo*. Tumačenje termina iz strojarstva iz *Enciklopedije Leksikografskoga zavoda* (1956) navodi se nakon značenja »kuća, ognjište...« i »članovi obitelji koji žive zajedno«. Na taj način lažni par (tj. hrv. *dom* u odnosu na riječ istoga etimona u talijanskom, francuskom, njemačkom, gdje znači 'katedrala') postao je djelomični par, jer je hrvatska riječ preuzela novo značenje iz strojarstva (vjerojatno iz njemačkoga).

Paretimološka reinterpretacija homonima prilikom jezične posudbe spomenute riječi, kao i semantičko približavanje riječi, upozorava nas na snažnu leksičku konvergenciju europskih jezika.

4. Jedna potvrda: paretimologija u etimološkom tumačenju

Zaključujemo da za uspostavljanje lažnih parova nije relevantno zajedničko podrijetlo. Osim što riječi različita etimona mogu pripadati istom se-

mantičkom polju (nj. *Kalt* – tal. *caldo*), vidjeli smo da naša sklonost paretimologiji pomaže uspostavljanju veza čak između riječi kojima su značenja veoma različita. To je vidljivo kako u okviru istoga jezika (homonimi ili paronimi), tako i između dvaju ili više jezika.

Kao potvrda može nam poslužiti primjer interferencije lažnoga parnjaka nevidljivoga jezika – u etimološkom tumačenju suvremenoga Wahrigova rječnika. Posrijedi je sportski termin *lacrosse*, koji označava igru loptom sličnu hokeju. Riječ je o nazivu koji je u njemački preuzet iz američkoga engleskoga, a potekao je iz Kanade (cf. Petiot 1982 s.v.). Termin je nastao aglutinacijom francuskoga člana i riječi *crosse* 'štap, palica'. U hrvatskom se također koristi *lacrosse* (cf. Anić–Goldstein 1999 s.v.). Autor etimološkoga tumačenja u Wahrigovu rječničkom članku pobrkao je jezike sadržane u spomenutom terminu – francusku riječ *crosse*, sadržanu u nazivu i englesku *cross* 'križ', te je naveo objašnjenje da ime potječe odatle što štap za igru ima oblik križa.¹³

Literatura

- Anić, Vladimir, Ivo Goldstein. 1999. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb : Novi Liber.
- Boch, Raoul 1988. *Les faux amis aux aguets. Dizionario di false analogie e ambigue affinità tra francese e italiano*. Con la collaborazione di Carla Salvioni. Bologna : Zanichelli.
- Bonino, Antonio. 1980. *Il traduttore. Fondamenti per una scienza della traduzione*. Volume primo. Torino : New Technical Press.
- Brdar, Mario. 1992. Lažni prijatelji i teorija jezičnih dodira. U knj. *Strani jezik u dodiru s materinskim jezikom. Zbornik radova*. Uredili Marin Andrijašević i Yvonne Vrhovac. Zagreb : Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistik. Str. 219–223.
- Corominas, Juan 1984. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, I. Madrid : Gredos.
- DISC 1997. *DISC. Dizionario Italiano Sabatini-Coletti*. Firenze : Giunti Gruppo Editoriale.
- Duden 1997. *Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag.
- Enciklopedija Leksikografskog zavoda* 2. Zagreb : Leksikografski zavod FNRJ, 1956.

¹³ Čitavo objašnjenje značenja i etimologije glasi: »kanad. Spiel zwischen zwei Mannschaften, bei dem ein Gummiball mit Schlägern, die mit einem Fangnetz versehen sind, ins gegner. Tor geschleudert wird [*< frz. La crosse 'das Kreuz', nach dem kreuzförmigen fangschlagholz*]« (Wahrig 2000:795). Talijanski DISC ispravno daje etimologiju: fr. *la crosse* 'il bastone curvo' (1997:1357).

- Franolić, Branko 1976. *Les mots d'emprunt Français en Croatie*. Paris : Nouvelles Editions Latines.
- Gauger, Hans-Martin. 1982. Falsche freunde. U knj. *Romania historica et Romania hodierna. Festschrift für Olaf Deutschmann*. Hgg. P. Wunderli und W. Müller. Frankfurt am Main, Bern. Str. 77–92.
- HER = *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb : Novi Liber, 2002.
- Ivir, Vladimir 1968. Serbo-Croat - English False Pair Types. *Studia Romanica et Anglica Zagradiensia* 25–26, 149–159.
- Ivir, Vladimir. 1976. The Semantics of False Pair Analysis. U knj. *2nd International Conference of English Contrastive Projects (Bucharest, 20–23 November, 1975)*. Edited by Dumitru Chitoran. Bucharest : University of Bucharest, Department of English; Arlington : The Centre for Applied Linguistics. Str. 117–123.
- Ivir, Vladimir. 1984. *Teorija i tehnika prevođenja*. Udžbenik za III i IV razred srednjeg obrazovanja prevodilačke struke. Novi Sad : Zavod za izdavanje udžbenika u Novom Sadu; Sremski Karlovci : Centar »Karlovačka gimnazija«.
- Jernej, Josip. 1977. O lažnim parovima. *Bilten Zavoda za lingvistikku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 2, 6–15.
- Kluge, Friedrich. 2002. *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. Berlin, New York : Walter de Gruyter.
- Ljubičić, Maslina 1998. Bilješke o etimonu *dom-*. *Folia onomastica Croatica* 7, 153–190.
- Ljubičić, Maslina 2000–1. Sul ruolo del tedesco nella formazione dei falsi amici croato-italiani. *Studia Romanica et Anglica Zagradiensia* XLV–XLVI, 137–176.
- Ljubičić, Maslina 2002. Hrvatsko-talijanski lažni parovi: standardni jezik i dijalekt. *Filologija* 38–39, 19–31.
- Migliorini, Bruno 1972. Polysémie des latinismes dans le vocabulaire européen. U knj. *Interlinguistica. Sprachvergleich und Übersetzung. Festschrift zum 60. Geburtstag von Mario Wandruszka*. Herausgegeben von Karl-Richard Bausch und Hans-Martin Gauger. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 75–86.
- Milan, Carlo, Rudolf Sünkel. 1990. *Falsche Freunde auf der Lauer. Dizionario di false analogie e ambigue affinità tra tedesco e italiano*. Con la collaborazione di Helmut Nespital. Bologna: Zanichelli.
- Muljačić, Žarko 1971. Sui veri e sui presunti romanismi del serbo-croato. *Die Welt der Slaven* XVI:1, 42–6.
- Muljačić, Žarko. 1973. Gli pseudoromanismi del croato come pietra d'inciampo nell'insegnamento dell'italiano. U knj. *La traduzione. Saggi e studi*. A cura di Giuseppe Petronio. Trieste: C.S.I.E.I., 297–302.
- Muljačić, Žarko. 1991. *Scaffale italiano*. Avviamento bibliografico allo studio della lingua italiana. Firenze : La Nuova Italia.
- Palich, E. 1982. *Magyar-szerbhorvát kéziszótár*. Budapest : Terra.
- Pascoe, Graham, Henriette Pascoe 1998. *Sprachfallen. Englisch*. München :

- Max Hueber Verlag.
- Petiot, Georges 1982. *Le Robert des sports. Dictionnaire de la langue des sports.* Paris : Le Robert.
- Saodé, Secundí, Giovanna Schepisi. 1992. *Falsos amigos al acecho. Dizionario di false analogie e ambigue affinità fra spagnolo e italiano.* Bologna : Zanichelli.
- Spalatin, Krsto 1990. *Peterojezični rječnik europeizama. Kako se prevode hrvatske nepravne srodnice na engleski, francuski, njemački, talijanski i druge jezične poteškoće.* Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Ullmann, Stephen 1952. *Précis de sémantique française.* Berne : Éditions A. Francke S.A.
- Ullmann, Stephen. 1962. *La semantica. Introduzione alla scienza del significato.* Trad. Anna Bacarani e Luigi Rosiello, Bologna: Il Mulino. (Prijevod djela *Semantics. An Introduction to the Science of Meaning.* Oxford : Basil Blackwell & Mott Ltd., 1962)
- Vinay, J.-P., J. Darbelnet. 1967. *Stylistique comparée du français et de l'anglais. Méthode de traduction.* Paris : Marcel Didier.
- Wahrig, Gerhard. 2000. *Deutsches Wörterbuch.* Neu herausgegeben von Dr. Renate Wahrig-Burfeind. Gütersloh, München : Bertelsmann Lexikon Verlag.
- Wandruszka, Mario. 1976. »Falsche freunde«: ein linguistisches Problem und seine Lösung, in: *Festgabe für Julius Wilhelm zum 80. Geburtstag.* Hg. Hugo Laitenberger. *Zeitschrift für Französische Sprache und Literatur,* Beiheft, Neue Folge, Heft 5, 53–77.

Falsi amici ed etimologia

Riassunto

Partendo dalla definizione generale dei falsi amici, si discute se sia decisiva l'origine comune delle voci per stabilire il rapporto di «falsa amicizia». Di solito si crede che i vocaboli di etimo comune rappresentino un pericolo latente in quanto vengono facilmente scambiati dai parlanti delle due lingue, che ritengono che siano dotati di significato uguale. D'altra parte, le parole di etimo diverso non sarebbero esposte a tale pericolo, perché si crede che siano semanticamente molto lontane. Però, queste possono appartenere allo stesso campo semantico. Inoltre, la nostra tendenza verso la paretimologia rende possibile anche i collegamenti tra le voci di significato molto diverso. Questo è presente tanto nell'ambito della stessa lingua (omonimi o paronimi), quanto tra due o più lingue. In base a tali premesse si conclude che per stabilire i rapporti di «falsa amicizia» non sia rilevante l'origine comune. Come conferma viene citato un esempio dell'interferenza del falso amico di una lingua «invisibile» — nella spiegazione etimologica di un dizionario moderno.

Ključne riječi: lažni parovi, etimologija, etimon, značenje, paretimologija

Key words: false pairs, etymology, etymon, meaning, paretymology